

УДК 330.366:65.01:057

С. М. Ткаченко,

здобувач, Дніпропетровський державний аграрний університет

ВПЛИВ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЕКОНОМІЧНУ СТІЙКІСТЬ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

INFLUENCE OF RESULTS OF INNOVATIVE ACTIVITY ON ECONOMIC FIRMNESS OF AGRARIAN ENTERPRISE

Доведено вплив результатів інноваційної діяльності на економічну стійкість аграрного підприємства та запропоновано заходи щодо її підвищення у вигляді певної послідовності дій.

Influence of results of innovative activity on economic firmness of agrarian enterprise and measures are offered on its increase as a certain sequence of executions.

Ключові слова: аграрне підприємство, виробнича програма, економічна стійкість, інновації, інноваційна діяльність, інноваційні проекти, прибуток.

Key words: agrarian enterprise, production program, economic firmness, innovations, innovative activity, innovative projects, income.

ВСТУП

Забезпечення економічної стійкості аграрного підприємства є його важливим завданням в умовах конкуренції та динамічності зовнішнього середовища, оскільки дозволяє підприємству виживати й продовжувати успішно функціонувати під впливом різноспрямованих факторів, переважна кількість яких в умовах кризи є несприятливою. Під забезпеченням економічної стійкості підприємства можна розуміти сукупність засобів та способів, а також створення умов, що сприяють підтримці значення економічної стійкості підприємства на заданому рівні або його підвищенню та запобіганню зниження рівня економічної стійкості в умовах постійно мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства [1; 4; 7].

Основними напрямками підвищення економічної стійкості аграрного підприємства є: формування обґрунтованої виробничої програми з виробництва продукції; підвищення конкурентоспроможності продукції; освоєння нових технологій виробництва продукції та диверсифікація виробництва; підготовка та ефективна організація виробничого процесу; удосконалення виробничої та соціальної інфраструктури підприємства; своєчасне забезпечення виробництва сировиною та матеріалами; управління ресурсами та їх перерозподіл; ефективне управління виробництвом та підприємством взагалі; ефективна організація збуту продукції; удосконалення інформаційного забезпечення; удосконалення системи стимулювання та мотивації кадрів.

Слід зазначити, що всі вищевказані напрями є одночасно й результатами інноваційної діяльності підприємства. Проте, впровадження інновацій, з одного боку, є необхідною умовою для досягнення успіху підприємством та забезпечення його економічної стійкості, а, з іншого боку, це джерело витрат і складностей, що знижує стійкість підприємства. Необхідність визначення впливу результатів інноваційної діяльності на економічну стійкість підприємства та їх використання для забезпечення економічної стійкості підприємства зумовили актуальність досліджень та її значення для функціонування й розвитку аграрних підприємств України.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Визначено, що правильно спрогнозовані й відібрані інноваційні проекти принесуть у майбутньому підприємству набагато більше прибутку, ніж воно одержує в теперішній час. Однак, для здійснення загальної та інноваційної діяльності підприємству необхідна сукупність ресурсів, які в підсумку, зводяться до потреб у фінансових ресурсах як найбільш ліквідних. Недоцільний розподіл ресурсів між загальною та інноваційною діяльністю може призвести до втрати аграрним підприємством своєї економічної стійкості. При настанні кризової ситуації, якщо не будуть вжиті адекватні заходи, й у випадку, якщо у підприємства не вистачить необхідних ресурсів для забезпечення необхідних витрат, воно може збанкрутувати [2]. Отже, надмірні витрати на інноваційну діяльність, які характеризуватимуть темпи її здійснення, можуть негативно позначитися на економічній стійкості підприємства в теперішній період часу, у той же час, забезпечуючи її в перспективі. Таким чином, забезпечення економічної стійкості аграрного підприємства за результатами його інноваційної діяльності припускає підтримку економічної стійкості не нижче деякого заданого рівня

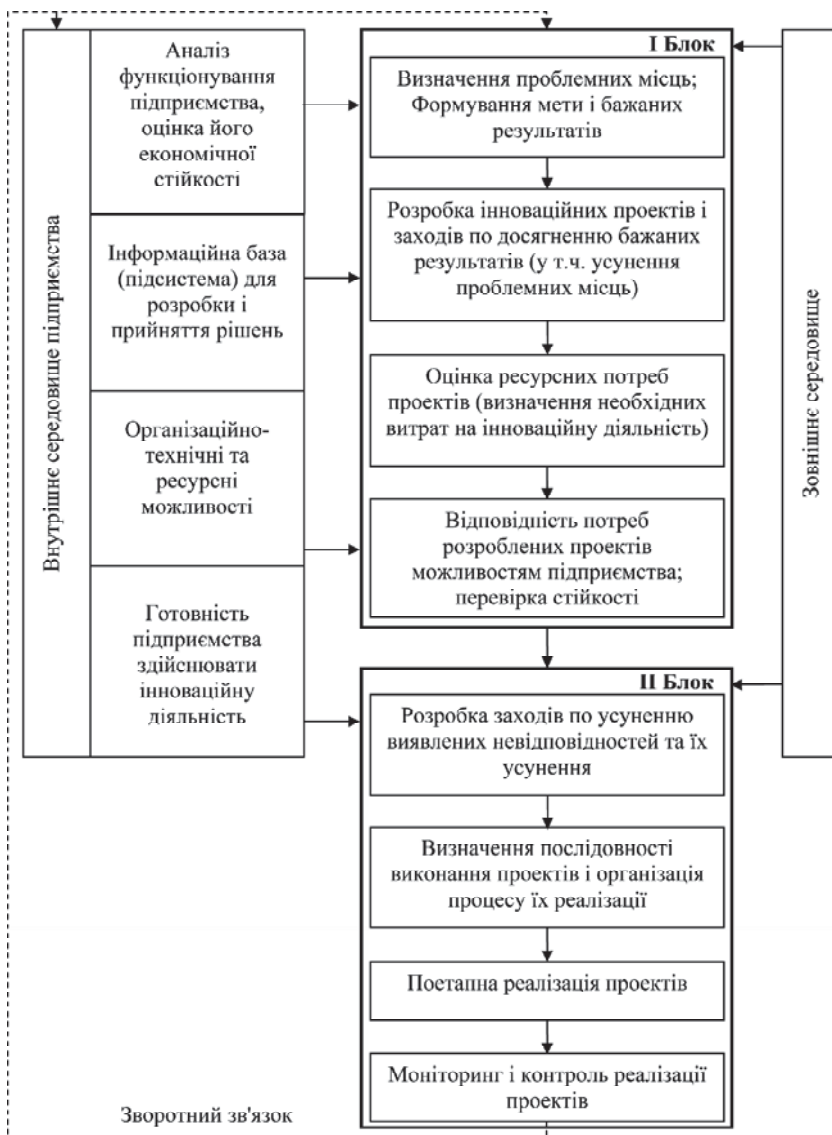

Рис. 1. Схема визначення відповідності потреб інноваційної діяльності можливостям підприємства в процесі забезпечення економічної стійкості

або її підвищення за умови здійснення інноваційної діяльності та за рахунок впровадження ним інновацій.

Необхідною умовою прийняття обґрунтованих рішень щодо забезпечення економічної стійкості є її оцінка. Результати оцінки та їх наступний аналіз дозволять визначити слабкі місця аграрного підприємства, які впливають на його економічну стійкість, та розробити рішення та заходи щодо її забезпечення [6]. Так, збіг фактичного й еталонного (запланованого, бажаного або нормативного) значення показників економічної стійкості або їх відхилення в межах припустимого діапазону свідчить про задовільний рівень економічної стійкості аграрного підприємства, який підтримується, насамперед, за рахунок його

інноваційної діяльності. Якщо узагальнюючий показник рівня економічної стійкості перебуває нижче свого критичного значення, це означає, що підприємство нездатне підтримувати показники своєї діяльності на заданому рівні, та його економічно стійкий стан є незадовільним. У такому випадку на підприємстві необхідно здійснити оперативне проведення нових заходів щодо забезпечення підвищення економічної стійкості підприємства або, навпаки, стримування деяких процесів, що дозволить перерозподілити ресурси в необхідні області.

Заходи щодо підвищення економічної стійкості аграрного підприємства здійснюються у вигляді певної послідовності дій (рис. 1). Проте перед тим, як перейти до розробки самих заходів, необхідно здійснити оцінку економічної стійкості підприємства та її наступний аналіз, що надасть змогу виявити проблемні місця підприємства, з урахуванням яких вже будуть розроблятися інноваційні проекти й заходи по досягненню бажаних результатів. Виділимо окремо блок, який стосується оцінки економічної стійкості та визначення відповідності потреб інноваційної діяльності можливостям підприємства в процесі забезпечення економічної стійкості, окремо від заходів щодо забезпечення та/або підвищення економічної стійкості.

Отже, процес організації та реалізації заходів щодо забезпечення економічної стійкості аграрного підприємства можна поділити на два укрупнених блока. Перший блок стосується виявлення проблемних місць підприємства, формування бажаних результатів, які можуть бути досягнуті за рахунок інноваційної діяльності, оцінки ресурсних потреб для досягнення цих результатів, оцінки економічної стійкості й визначення відповідності потреб інноваційної діяльності організаційно-технічним та ресурсним можливостям підприємства в процесі забезпечення економічної стійкості. Результатом першого блоку може виступати модель забезпечення економічної стійкості, яка враховуватиме вплив зміни темпів здійснення інноваційної діяльності на рівень економічної стійкості підприємства й дозволить йому розробляти та здійснювати інноваційні проекти для досягнення бажаних результатів за умови забезпечення своєї економічної стійкості.

Другий блок охоплює розробку заходів по усуненню виявлених невідповідностей, визначенню інноваційних проектів, які можуть здійснюватися на підприємстві, не справляю-

чи негативний вплив на економічну стійкість, реалізацію цих проектів і моніторинг та контроль над їх виконанням. Підприємство як складна система перебуває в постійному пошуку максимальної відповідності своїх елементів і процесів один одному, їх ефективного взаємозв'язку й рівня організованості. Забезпечення відповідності між всіма процесами змін усередині підприємства впливає на його стійкість.

Розглянемо послідовність визначення відповідності потреб інноваційної діяльності організаційно-технічним та ресурсним можливостям аграрного підприємства в процесі забезпечення економічної стійкості й заходи, які містяться у кожному блоці процесу забезпечення його економічної стійкості. Процес організації заходів щодо підвищення економічної стійкості підприємства починається з виявлення проблемних місць функціонування підприємства й визначення цілей і бажаних результатів, які воно планує досягти в теперішньому часі для забезпечення виживання в умовах нестабільності зовнішнього середовища та в майбутньому для забезпечення свого подальшого функціонування й розвитку. Зміст даного етапу диктується вимогами зовнішнього середовища і станом внутрішнього середовища самого підприємства. Зовнішнє середовище містить у собі науково-технічний прогрес, ріст потреб суспільства, стан конкуруючих підприємств та ін., що безпосередньо впливає на необхідність підприємства знаходитися, як мінімум, на одному рівні зі своїми конкурентами й бути здатним стійко функціонувати та, отже, утримувати свою частку на ринку. Стан внутрішнього середовища підприємства, у свою чергу, характеризує його здатність впроваджувати заплановані зміни для досягнення бажаних результатів та усунення проблемних місць і визначається на підставі проведення аналізу діяльності підприємства, а також оцінки його економічної стійкості [3].

Для розробки інноваційних проектів підприємству слід не лише аналізувати зовнішнє середовище, а й враховувати результати попереднього аналізу функціонування підприємства, а також вже існуючий досвід здійснення як звичайної, так і інноваційної діяльності. Отже, на підставі аналізу зовнішнього середовища, наявної інформації про результати оцінки й аналізу економічної стійкості та вже існуючого досвіду здійснення діяльності підприємство розробляє заходи щодо досяг-

нення бажаних результатів стосовно підвищення економічної стійкості та визначає необхідність впровадження тих чи інших інновацій.

На цьому ж етапі необхідно здійснити перевірку економічної стійкості з урахуванням підвищення витрат на інноваційну діяльність за умови, що вплив інших факторів на стійкість залишиться незмінним. Доцільність цього полягає в тому, що залучення додаткових ресурсів може негативно позначитися на економічній стійкості підприємства та знизити значення її рівня нижче гранично припустимого. Таким чином, перший блок заходів щодо підвищення економічної стійкості підприємства описує процес визначення відповідності потреб інноваційної діяльності організаційно-технічним і ресурсним можливостям підприємства й обумовлює необхідність розробки моделі, яка б дозволила кількісно визначати існуючі невідповідності.

Другий блок передбачає розробку та реалізацію самих заходів щодо усунення виявлених невідповідностей і заходів стосовно підвищення рівня економічної стійкості підприємства. На основі виявлених невідповідностей між потребами інноваційних проєктів та своїми організаційно-технічними й ресурсними можливостями підприємство розробляє заходи щодо усунення невідповідностей. Серед таких заходів можна назвати переоцінку значимості й порядок впровадження окремих інноваційних проєктів на підприємстві, а також пошук компенсаторів, які дозволяють зменшити дестабілізуючий вплив інновацій на економічну стійкість. Розробка заходів по усуненню виявлених невідповідностей і заходів стосовно досягнення бажаних результатів підприємства на основі його інноваційної діяльності має враховувати готовність підприємства здійснювати інноваційну діяльність. Під готовністю підприємства здійснювати інноваційну діяльність мають на увазі його здатність до інноваційного розвитку, можливість його здійснення та наявність спонукального мотиву до реалізації інновацій [5]. Отже, після усунення невідповідностей між поточним і бажаним станом визначається послідовність виконання інноваційних проєктів та організовується процес їх поетапної реалізації, який здійснюється службами й відділами, відповідальними за виконання даних заходів.

ВИСНОВОК

Таким чином, розроблений спосіб підтримки рівня економічної стійкості підприємства при зміні його витрат на інноваційну діяль-

ність, зокрема, визначення відповідності потреб інноваційної діяльності та можливостей підприємства в процесі забезпечення економічної стійкості, дає аграрному підприємству можливість створити умови, що сприяють нормальному протіканню інноваційних процесів при одночасній підтримці економічно стійкого стану підприємства на заданому рівні. Оскільки вплив результатів інноваційної діяльності на економічну стійкість аграрного підприємства проявляється шляхом позитивної або негативної зміни її окремих показників, які входять до тієї або іншої структурної складової економічної стійкості, це обумовлює необхідність розробити економіко-математичну модель, яка дозволить оцінити відхилення економічної стійкості підприємства при зміні темпів здійснення ним інноваційної діяльності, й використання якої дозволить визначити максимальне підвищення обсягу витрат підприємства на інноваційну діяльність при забезпеченні деякого заданого рівня його економічної стійкості.

Література:

1. Алексеев К.В. Оценка экономической устойчивости предприятий / К.В. Алексеев // Экономика и управление: сб. науч. трудов. Ч. II. — СПб.: СПбГУЭФ, 2006. — С. 58—60.
 2. Ареф'єва О.В. Оцінка рівня економічної стійкості підприємств сфери послуг / О.В. Ареф'єва, Д.М. Городинська // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 6 (60). — С. 106—111.
 3. Диагностика stanu підприємства: теорія і практика: [монографія] / [за ред. А.Е. Воронкової]. — [2-е вид., перероб. і доп.]. — Х.: ІНЖЕК, 2008. — 520 с.
 4. Добровольська О.В. Класифікація факторів впливу на економічну стійкість підприємств / О.В. Добровольська // Інвестиції: практика та досвід. — 2007. — № 8. — С. 23—27.
 5. Семененко І.М. Концепція стійкого розвитку підприємства / І.М. Семененко // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. — 2007. — № 4. — С. 180—186.
 6. Birkinshaw J. How management innovation happens / J. Birkinshaw, M.J. Mol // Sloan Management Review. — 2006. — Summer Vol 47: № 4. — P. 81—88.
 7. Open Innovation in Global Networks / Symposium on Global Open Innovation Networks. — OECD, 2008. — 128 p.
- Стаття надійшла до редакції 11.02.2013 р.